

Subject Area

Literature

Year: 2022

Vol: 8 Issue: 104

PP: 3906-3911

Arrival

30 September 2022

Published

30 November 2022

Article ID Number

66039

Article Serial Number

28

Doi Number

<http://dx.doi.org/10.26449/ssj.66039>**How to Cite This Article**

Gökdeniz, A., Karaca, Z., Turan, A., Etili, M., Uğur, H. & Uğur, M. (2022). "Masalın Yeri ve Önemi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:8, Issue:104; pp:3906-3911.

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Masalın Yeri ve Önemi**The Place and Importance of the Fairytale**

Abdullah Gökdeniz¹ Zafer Karaca² Ahmet Turan³ Murat Etili⁴ Harun Uğur⁵
Meral Uğur⁶

¹ MEB, Öğretmen, Afyonkarahisar, Türkiye

ÖZET

Hazırlanış amaçları sadece çocuklara yönelik olmayan ve bir edebi tür olarak kabul gören masallar çocuklar için eğitici bir araçtır. Günümüze kadar bu amaç doğrultusunda çocuklara sunula gelmişlerdir. Okul öncesi eğitim alan ya da okula yeni başlayan çocukların masala ilgi duymaları ve sevmelerinin altında yatan ana nedenler, bu yazın türünün gizemli olayları kurgulaması, olayların ve kahramanların fantastik yanları, iyilerin hep kazanıp mutlu sona ulaşmaları ve kötülerin mağlup olmaya mahkum olması şeklindedir. Masalların çocukların gelişiminde sunmuş olduğu katkılar yadsınamaz derecede yüksektir, onların sosyal beceri kazanmasında, sorunları çözmeye konusunda refleksler geliştirebilmelerinde, sosyalleşmelerinde, duygusal ve bilişsel anlamda gelişmelerinde okul öncesi eğitim süreçleri, masal türünden faydalanmaktadır. En önemli sözlü halk edebiyatı türlerinden olan masallar toplumun hafızası gibidir, kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılması görevini üstlenmişlerdir. Tüm bu sayılan çok önemli özellikleri sebebiyle okul öncesi eğitim süreçlerinde masal türünden daha da fazla yararlanılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Masal, eğitim, halk edebiyatı, edebi eser

ABSTRACT

The preparatory exercises are intended only for humans and to accept fairy tales as a literary genre in an educational way for children. It is presented for this purpose until today. The main reasons from school to study in preschool or school new school from school or school from school new school, the events related to the events of this trip, and the fantastic side of the heroes, the villains are always happy to survive. They are designed according to the training in the areas of use of fairy tales. Like the memory of tales, which is one of the most important types of lexicography, the tasks of transferring them from the future to the future have been completed. All these important features should be used.

Key Words: Fairy tale, education, folk literature, literary work

1. GİRİŞ

Hayatın tümü ele alındığında bazı zaman dilimlerinin, insanın duygusal, bilişsel ve fizyolojik gelişmesi açısından hayati öneme sahip olduğunu görürüz. 0-6 yaş aralığındaki okul hayatına başlamadan önceki yıllar, bireyin karakterinin oluşması, şekillenmesi, duygusal ve bilişsel anlamda bir takım bilgi, kabiliyet ve alışkanlıkların kazanılması ve de geliştirilmesi açısından çok önemli bir dönemdir. Okul öncesi bu dönemin gelecek yılları etkileme ve bireyin hayatının şekillenmesinde kritik önemi vardır.

Okul öncesi eğitimde, çocukların duygusal, toplumsal, zihinsel, ahlaki gelişmelerinin sağlanması, özgüven ve kendini ifade edebilme yeteneği kazandırılması amaçlanmaktadır. Araştırmalar sonunda çocukluğun ilk yılları üzerine yapılan çalışmaların çocukların temel bir takım yetenekler geliştirmelerine, bu yetenekleri en iyi düzeyde kullanabilmelerine, çocuklar için elverişli eğitim zemininin hazırlanmasına hizmet etmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Eliason ve Jenkins, 2003).

Edebi bir takım eserler okul öncesi eğitim alan çocukların eğitim süreçlerinde kullanılmaktadır, resimli, görsel açıdan zengin içeriklere sahip kitaplar bu konuda çocukların ilk karşılaştıkları materyallerdir. Bu açıdan bakıldığında bu edebi eserlerin çocuğun kişiliği, duygusal ve bilişsel gelişimi dikkate alınarak hazırlanması çok önem arz eden bir durumdur (Tuğrul ve Feyman, 2006).

Masallar bahsi geçen edebi eserlerden birisidir, masalların çocukların duygusal gelişimi konusunda önemi büyüktür, çocukların yaratıcı hayal gücünü zenginleştiren, onlara okumayı sevdiren, çevreleri ile iletişim yeteneklerini geliştiren masallar çocukların yaşlarına uygun nitelikli yazınsal metinler olarak hazırlanmalıdır. Bu çalışma bir duygusal gelişim ögesi olarak okul öncesinde masalların önemine işaret etmeyi amaçlamaktadır.

1.1. Problem Durumu

Hayatın ilk yıllarında çocuklara kazandırılan bir takım deneyimler ve sunulan eğitim, onların kişisel gelişimine küçümsenemeyecek katkılar sağlamaktadır. Gelişimleri öğrenmeye ve olgunlaşmaya bağlı olan çocuklarda zihinsel

gelişimin yanı sıra duygusal gelişim de çok önemli bir olgudur. Çalışmanın ana unsuru olan masalların, çocukların duygusal gelişimini etkileme potansiyelleri nedeniyle üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Masallar ve bu gibi edebi yayımlar çocuğun bilişsel yeteneklerini olumlu yönde geliştirecek, yaratıcı hayal gücünü zenginleştirmekte, onlarda kitap sevgisinin oluşmasına katkı sağlamakta, yaşadıkları dünyayı anlamaları ve insanları tanımalarına yardımcı olmaktadır. Bu sebeple çocuklara gelişim süreçleri ile uyumlu ve kaliteli yayımlar sağlamak onların eğitsel, zihinsel ve duygusal gelişimleri açısından bir mecburiyettir (Kocabaş, 1999). Çocukların yaşantılarında önemli yere sahip olan bu yapıtların onların kişilik yapılarına uygun gereksinimlerini karşılaması ve bilimsel veriler göz önünde tutularak dikkatli bir şekilde hazırlanması gerekmektedir

Masallar nesir şeklinde ifade edilen halk edebiyatının önemli bir türüdür, genellikle yaşanmamış yada yaşanması muhtemel olmayan veyahut da yaşanmış fakat yıllarca anlatılarak olağanüstü yapılara bürünmüş bir takım olaylara dayanmaktadır (Elçin, 2004; Sakaoğlu, 1999; Yalçın ve Aytaş, 2003).

Genel olarak halk tarafından yaratılan, kuşaktan kuşağa aktarılan, konusu çoğunlukla insanların ya da Tanrıların başından geçen fantastik olayları aktaran öyküler masal olarak tanımlanır (TDK, 1998). Bir araştırmada masalın hayatın en gerçek tarafı, sonsuzluğa ulaşma isteğinin, özgür olma arzusunun benliğimizde ortaya çıkış şekli olduğu savunulmaktadır (Efe, 2005). İnsanoğlu hayatın gerçekliklerini, yaşadığı dertleri, problemleri, bu sıkıntıların çözümlerini, hayata dair beklenti ve özlemlerini masalarda olaylara ve kişilere yükleyerek gelecek nesillere aktarmış, bu yolla onları hayata hazırlamaya çalışmıştır. Bunun nedeni masalarda anlatılan olaylarla, masalın kahramanları ile ya da ortaya konan problemler ile gerçek hayatta her zaman karşılaşmak mümkündür (Arıcı, 2009).

Hemen hemen bütün kültürlerde çocuk edebiyatının ilk ve yegane kaynağı olan masallar, çocukların yaşamlarında ilk karşılarına çıkan edebi türdür ve bir anlatım şekli ve de mantığı vardır. Gerçekliğin genellikle dolaylı olarak yansıtıldığı masallar gerçek değil, hayal ürünüdür (Propp, 2001).

Masallar bir duygusal gelişim ögesidir, çocukların hayata hazırlanmasında, ruhsal anlamda olgunlaşmalarında bu yapıtların önemi büyüktür. Masallar duyguların beslenmesine, çocuğun geleceğini kurgularken bir takım vasıflar kazanmasına ve gelişimini sağlıklı bir şekilde sürdürmesine hizmet eder. Masal kahramanı kurgulanan olaylar neticesinde karşısına çıkan tüm sorunları bir şekilde çözer ve hep amacına ulaşarak mutlu sona kavuşur. Masalı okuyan ya da dinleyen çocuk, kendisini masal kahramanı ile özdeşleştirecek, onu kendisine örnek alacaktır, kahramanın problemleri çözme şeklini, olaylar karşısında vermiş olduğu tepkileri taklit ederek gündelik hayatta karşılaştığı sorunlar ile başa çıkmayı öğrenecektir. Sorunlar karşısında dik durabilmeyi, bakış açısı geliştirmeyi, yılmamayı ve de pes etmemeyi öğrenen çocuk ruhsal açıdan olgunlaşacaktır (Gökşen 1975).

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, okul öncesi eğitimde masalın çocukların duygusal gelişimlerine sunmuş olduğu katkının, bir duygusal gelişim ögesi olarak masalın yeri ve öneminin açıklanmasıdır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Çalışmada okul öncesi dönem eğitiminde çocuklara sunulan edebi türlerden masalın çocukların gelişimine sunmuş olduğu katkılar gözler önüne serilmiştir. Okul öncesi dönem insan hayatında en hassas dönemdir, çocuklarda soyut düşünme sistemi oluşmaya başlamadığı için onlara sunulacak edebi eserlerin nitelikli olması gerekliliği anlatılmaya çalışılmıştır. Türkiye’de okuma yazma oranı henüz istenilen düzeye ulaşamamıştır, bu durum göz önüne alındığında çocuğun hayatının ilk yıllarında masal türü edebi eserlerle karşılaşması ve bu yolla kitap sevgisi kazanmaları gelecek eğitim yaşamlarını olumlu yönde etkileyecektir. İçeriğinde olumlu vasıflar barındırarak çocukta olumlu davranış kalıpları geliştirmeyi sağlayan, ruhsal ve duygusal açıdan gelişimlerine katkı sunan masalların okul öncesi eğitimdeki yerinin anlaşılması açısından bu araştırma önem arz etmektedir.

1.4. Tanımlar

Eğitim: Eğitim, bireyin doğumundan ölümüne süregelen bir olgu olduğundan ve politik, sosyal, kültürel ve bireysel boyutları aynı anda içinde bulundurduğundan, tanımının yapılması zor bir kavramdır. Bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir. Kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür.

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan başlayarak ilköğretime başladığı döneme kadar geçirdiği süreç olarak tanımlanabilir. İlköğretime başlama yaşı da ülkeden ülkeye değişiklik gösterir. Türkiye’de yuva, anaokulu ve kreş gibi adlarla anılır.

Masal: Esas itibarıyla sözlü anonim halk edebiyatı ürünü olan masal, kahramanları arasında olağanüstü şahıs veya yaratıkların bulunabildiği, anlatılan olayların tamamen gerçek dışı olduğu, yer ve zaman ögesinin ise daima belirsiz olduğu bir anlatı türüdür.

Edebi Eser: Duygu, düşünce ve hayallerimizi sözle veya yazıyla etkili bir biçimde dile getiren yaşanan, görülen, duyulan, bir olayın ya da bir duygu veya düşüncenin estetik ölçüler içinde anlatıldığı eserlere denir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Okul Öncesi Eğitim

Çocuklarda özellikle 0-6 yaş aralığını kapsayan ve bütün uyarıcılara açık olunan okul öncesi dönem, çocuğun her türlü gelişimi açısından büyük önem arz etmektedir. Çocuklar 2 ve 13 yaşları arasında kendilerine has büyüme özellikleri göstermektedirler, doğumları ile birlikte üç temel duyguyu taşıdıkları düşünülmektedir. Bu duygular sevgi, korku ve şiddet çocukların hissettikleri 3 temel duygu olarak belirtilmektedir. Çocuklarda fiziksel gelişim, beraberinde öğrenme becerisi ve olgunlaşmayı da getirmektedir, çocuklar büyüyüp olgunlaşırken biyolojik etkenlerin bu olgunlaşmaya etkisi kadar çevresel bir takım faktörlerin de etkisi büyüktür (Oğuzkan, 2000). İnsan yaşamını etkisi altına alan dış faktörlerden çocukların da etkilenmesi normal bir süreçtir. Bu dış faktörlerden yani çevresel faktörlerden en önemlisi çocuğun okul çevresi tarafından sağlanan etkilerdir. Okul öncesinde çevresel faktörlerin en belirgin olanı ise sunulan eğitimidir. Okul öncesi eğitim, 0-72 ay aralığında olan çocuklara sunulan, onların gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanan, bir takım uyarıcılar ile zenginleştirilmiş, çocukların bilişsel, toplumsal, zihinsel ve duygusal yönlerden desteklendiği, toplumun bir parçası olabilmeyi ve toplumun değer yargılarının öğrenilmesini amaçlayan eğitim süreçlerine verilen genel addır (Komisyon, 1993).

Bir başka şekilde tanımlamak gerekirse; belirli bir yaş aralığındaki çocukların bireysel yeteneklerinin, gelişimlerine dair özgün yanlarının ve başkaca bir takım farklılıkların göz önünde bulundurulması suretiyle sağlıklı bir ortamda fiziksel, sosyal, bilişsel ve duygusal açıdan gelişim göstermelerinin amaçlandığı, yaratıcı yanlarının ortaya çıkarılıp desteklendiği, olumlu anlamda karakter temelinin oluşturulduğu ve de çocukların kendilerine olan güven duygularının desteklendiği eğitim şeklidir (Zembat, 1992).

Araştırmacılar tarafından yapılan bir başka tanım ise şu şekildedir; Çocukların doğumundan ilkökula başlamalarına kadar olan süreçte bireyin çocukluk yıllarını içine alan ve zenginleştirilmiş bir uyarıcı çevrede onların bilinen tüm gelişim kategorilerinde eğitimini destekleyen süreçtir (Oğuzkan ve Oral, 1993).

Okul öncesi eğitim çocuğun yaşamının temelini oluşturan bir dönemde sunulduğu için büyük önem arz etmektedir, temel alışkanlıkların kazanıldığı, yeteneklerin geliştirildiği, sunulan bir takım deneyimler ile karakterinin temellerinin oluştuğu bu dönemde çocuklar sosyalleşmeyi öğrenmektedirler (Oktay, 2007).

Bu dönemde okul öncesi eğitim ile çevresi ile olan iletişimi sayesinde merak içinde olan çocuklar öğrenmeye güdülenir, kişilik özelliklerini yönetme ve geliştirme fırsatı sağlanır. Okul öncesi eğitimin önemi ve gerekliliği bundan kaynaklıdır (Senemoğlu, 1994). Okul öncesi dönemde çok kolay bir şekilde kazandırılacak pek çok davranış vardır. Bu dönemde olumlu davranış değişikliği yaşanmazsa ileride çok zor değiştirilebilecek ve sorun olabilecek olumsuz davranışları değiştirmek zor olacaktır. Bu olumsuz davranış özellikleri ise çocukta sürekli kişilik özellikleri olarak kalacaktır (Oğuzkan ve Oral, 1993). Bireyin eğitimi ile ilgili olan tüm süreçler mercek altına alındığında okul öncesi eğitim alan çocukların gelecek yaşamların için bir alt yapı oluşturulduğu, fiziksel, toplumsal, ruhsal ve bilişsel anlamda gelişimlerinin sağlandığı en temel eğitim olduğu görülmektedir (Kandır, 1991).

2.2. Masal

Halk bilimi ürünlerinin genel olarak, etkisi altındaki halk kitlelerini eğlendirmek ve onlara hoş zaman geçirmek gibi işlevleri vardır, bu işlevlerin yanında halk kitlelerine toplumsal değerlere, toplumda süre gelen bir takım kurallara ve örf-adetlere destek sunma, kültürü ve eğitimi gelecek nesillere aktarma, toplumsal ve bireysel baskı unsurlarından kurtularak rahatlama imkanları sağlamaktadır (Bascom, 1963; Başgöz, 1996).

Çalışmanın temeli, kültürü gelecek nesillere aktarma işlevi bağlamında, halk bilimi ürünlerinin bu konudaki en önemli türlerinden olan masalın, okul öncesi eğitimde çocukların gelişimlerini etkileme potansiyelinin ve eğitim süreçlerinde üstlenmiş olduğu rollerin açıklanmasıdır. Masal kavramı ile ilgili olarak hazırlanan literatür incelendiğinde masalın genel anlamda olağan dışı, fantastik bir takım olay ve kişilere, maceralara yer verilen, nesillerden nesile ve ağızdan ağıza aktarılan, düşsel bir takım hikayeler olduğu anlaşılmaktadır (Tezel, 1985). Masallar halkların ortak malıdır ve anonim halk edebiyatı ürünleridir. Kaynağını halkın hayal gücünden ve ortak bilincinden alan masallar, nesillerden nesile ve dilden dile aktarılmak suretiyle varlıklarını sürdürmüşlerdir. Masal kahramanları yukarıda da belirtildiği üzere cinler, devler, periler, ejderhalar gibi fantastik canlılardır. Masalların

hikaye olarak tanımlanması sözlü anlatımlarından kaynaklanır, bu tanımlar genel olarak mercek altına alındığında masalarda okuyucuyu ya da dinleyeni kurguya inandırmak gibi bir derdinin olmadığı, gerçekle ilişkisiz ve bütünüyle hayal ürünü oldukları görülür. Saim Sakaoğlu araştırmasında masalın tanımında geçen “inandırmak iddiası olmayan” bölümüne itiraz etmiş, tahsil ve kültür yönünden zayıf olan dinleyicilerin masalda geçen olaylara inandıkları, başı derde giren ve haksızlığa uğrayan masal kahramanları için üzüntü ve keder duyduklarını belirtmiştir (Sakaoğlu 2002).

İnsanların yaşam ve doğa karşısında geliştirdikleri tavırları, düşüncelerini, ruhsal durumlarını, sezgilerini ve hislerini konu alan masallara insanın tabiatla mücadeleye başladığı dönemin olağanüstü unsurları temel oluşturmaktadır. Masalarda eski örf ve adetlere, törelere, dinlere ve kültürlere ait motiflerin sıkça kullanılması bundan kaynaklıdır. Belli bir takım farklılıkları olsa da bir yörede anlatıla gelen bir masal başka yörelerde de anlatıla gelmiştir. Bunun da ötesinde masalarda bir ülkeye ait olan bir takım kültürel ya da bir başka motifin başka ülkelerde anlatılan masalarda da karşımıza çıktığı olmaktadır (Kantarcioglu, 1991). Bu durumdaki masallar, millî ve evrensel değerlerin genç kuşaklara aktarmada, eğitimcilere uygulamada kolaylık ve yarar sağlayacak, onların eğitim ortamlarında kullanılma gerekçesi ve yöntemini belirleyecektir. Masallar genelde masalın kendisinden bağımsız olarak kullanılan ve döşeme adıyla da anılan tekerleme kısmı ile başlamaktadır, tekerlemelerde sözcük oyunları kullanılır genelde. Tekerlemeler ile olağandışı bir takım öğeler kullanmak suretiyle masalın büyümlü havasına hazırlık yapılır, tekerleme bölümünde dinleyeni ya da okuyanı heyecana sürüklemek ve ilgilinin dikkatini masala yoğunlaştırmak istenir. Ayrıca sahne (zaman ve mekân açısından) ve karakterler tanımlanır, problemin çerçevesi çizilir ve dinleyicide masala karşı ilgi, merak uyandırılır. Baştan sona bir olay zincirinin anlatıldığı ikinci bölüm, asıl masalı oluşturur. Tekerlemenin ardından “Evvel zaman içinde”, “Bir zamanlar”, “Günün birinde” gibi soyut bir zaman tasviriyle bu bölüme başlanır. Masalın iyi ve kötü tarafları yazın boyunca sürekli olarak karşı karşıya gelmektedir. İyi tarafta da kötü tarafta da yardımcı bir takım öğeler bulunur, bu öğeler yardımcı ile iyiler beklenen kutsal amaçlarına yaklaştırılır, bazen de onlara engel olunur. Masalın sonunda iyilik hep kazanır ve iyileri temsil etmekte olan kahramanlar hep ödüllü kazanır, kötülük yani iyinin karşısında duranlar ise masalın sonunda kaybetmeye ve cezalandırılmaya mahkumdur (Güleç, 1988). Masalın üçüncü bölümü olan sonuç kısmında ise problem çözülmekte, dağınık bir şekilde verilen olaylar toparlanmakta ve dinleyici bu bölümde bir rahatlama içerisine girmektedir. Çünkü dinleyici, olayların akışı içerisinde özellikle gelişme bölümünde duygusal ve zihinsel olarak etkilenmekte ve bu etkilenme herhangi bir sonuca bağlanmadığı için dinleyicide bir merak oluşmaktadır. Sonuç bölümünde bu belirsizlik ortadan kaldırılmaktadır. Masallar genellikle bir tekerleme ile bitirilir. Masalda kullanılan tekerlemeler anlatıcının tarzını, üslubunu yansıtır. Masalıcı, özgün bir anlatım gerçekleştirmek ve anlattığı olaylara gerçeklik görüntüsü vermek için uygun bir tekerleme söyler. “Ben bırakıp geldim”, “Ben de gittim, gördüm.” gibi ifadelerle anlattığı masala kendini de ekler. Masal bir evlenme sahnesiyle bitiyorsa, kırk gün kırk gece düğünden söz eder. “Onlar ermiş muradına, biz çikalım kerevetine...” gibi bir cümleyle masalı bağlar (Güleç, 1988).

2.3. Masalın Özellikleri

Masallar anonim eserler olup, ilk olarak kim tarafından nerede ve ne zaman hazırlandıkları bilinmemektedir. İlgili literatür incelendiğinde esasen masalların kaynağı hakkında bile tam bir görüş birliği sağlanamamıştır. Konu hakkında birbirinden farklı görüşler mevcuttur. Araştırmacıların masallar konusunda hemfikir oldukları tek konu anonim olduklarıdır. Bir masalın herhangi bir yöre ile ya da herhangi bir gerçek kişi ile özdeşlik göstermemesi anonim oldukları gerçeğini desteklemekte olan bir durumdur (Eyupoğlu, 1987).

Masalların en belirgin ve genel anlamda kabul görmüş ortak özelliklerini sayacak olursak; masallar hayal ürünü ürünlerdir, kurgularında başrol oynayan kişi ve unsurlar olağandışı bir takım özellikler gösterirler yani fantastiktirler, yazarlarının kim olduğu, ne zaman yazıldıkları, nerede meydana getirildikleri bilinmez, bu eserler dilden dile ve nesilden nesile aktarılır, sözlü gelenekten gelen eserlerdir, bir anlatıcısı vardır, tekerleme denilen bölümle başlarlar, didaktik yapıtlar olup sonunda hep iyiler kazanır. Masalı okuyan ya da dinleyen kişinin bu eserden çıkarılması gereken bir ders vardır, bu ders eğitsel bir durumu temsil eder. Masaldan çıkarılması istenilen dersler genel anlamda zengin-yoksul, güçlü-güçsüz, güzel-çirkin ve iyi-kötü gibi zıtlıkların karşılıklı ilişkilerinden kaynaklanır ve genellikle iyi, güzel, gerçek gibi insancıl evrensel değerlere uygun davranış ya da özelliklerdir. Masallar kendilerini okuyan ya da dinleyenlere iyi kalpli, kudretli, güzel vasıflara sahip olanlarla özleştirilmesiyle verilmek istenen dersi iletmeye çalışırlar (Yaldız 2006), çünkü çoğunlukla okur ya da dinleyen olumlu özellik taşıyandan yana olur.

2.4. Masalların Duygusal Gelişime Katkısı

Çocuklar doğumlarından itibaren hızla ilerleyen bir gelişim sürecine girerler, bu süreçte duygusal ve ruhsal anlamda kişiliklerine temel oluşturmaları, gelişim göstermeleri konusunda okul öncesi eğitimin katkısı büyüktür.

Okul öncesi eğitimde çocuklara sunulan duygusal gelişim öğelerinden birisi de masallardır. Duygusal düzeyde onları gelecek yaşamlarına hazırlayan masalların duyguları besleme ve gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde olgunlaşmasına yardımcı olma gibi işlevleri vardır (Yavuzer, 2007).

Masal kahramanları, kurgulanan olaylar sonucunda önüne çıkan tüm engelleri aşar, her zorluğun üstesinden gelir ve hedeflediği mutlu sona mutlaka ulaşır. Masalı dinleyen ya da okuyan çocuk bu kahramanları kendisine örnek alarak onları rol model kabul eder, onların bu gayreti, masal sonunda elde ettikleri başarı, çocuklar için çekicidir, kendileri de bu kahramanları taklit etmek suretiyle gerçek yaşamda karşılımlarına çıkan zorlukları aşmayı öğrenirler. Böylelikle masallar sayesinde çocuklar, zorluklar karşısında pes etmemeyi öğrenerek ruhsal olarak güçlenirler (Yavuzer, 2007).

Yukarıda bahsedildiği gibi çocukların duygusal ve ruhsal anlamda gelişimlerine yardımcı olan masallar onların gerçek hayatta karşılımlarına çıkan sorunlar ve kargaşa karşısında bocalamalarına engel olur. Çocukların zihinlerinde kurguladıkları gerçek yaşamları da masalarda anlatılanlardan çok farklı değildir (Gökşen, 1975: 63), bu sebeple masal kahramanlarını ya da masalda gerçekleşen olayları çocuklar kendilerine yakın hisseder, onları içselleştirirler. Çocuk, masal vasıtasıyla zorluklarla, sorunlarla veya çeşitli olumsuzluklarla dolaylı olarak karşılaşır ve masal kahramanını örnek alarak bunların üstesinden gelmeyi öğrenir. Bunun sonucunda; hayallerle örülü kendi dünyasından gerçek dünyaya daha güçlü bir birey olarak geçiş yapar.

2.5. Okul Öncesi Eğitimde ve Diğer Bilim Dallarında Masalın Yeri ve Önemi

Okul öncesi dönem eğitiminde, özellikle anlatımı yalın ve net, sade ve kısa cümleler ile hazırlanmış, eğitici ve ders veren masallar çocukların gelişimleri için çok önem arz etmektedir (Güleç, 1988). Burada unutulmaması gereken husus, masalların çocukların ilgisini çekecek derecede güçlü ve öğretici teknikler ile eğitim süreçlerine entegre edilmeleri gerektiğidir. Masallar kullanılarak çocuklara iyilik, hayırseverlik, vatanseverlik, kahramanlık, dürüstlük, sevgi gibi pek çok değer yargısı ve kültürel, sosyal ve de ruhsal olgular öğretilmelidir. Çocuklara sunulan ve nesnel olmayan bir takım nasihatler masalda somutlaştırılmak suretiyle daha da çekici hale getirilmektedir (Enginün, 1985).

Eğitimin yanı sıra birçok bilim dalı masallardan yararlanır. Masallar toplumun zengin hazineleri olsa da; Karakter yapıları ve eski hedefler de hikayelerde gizlidir. Anlatıcıdan toplumsal lehçenin özelliklerini ve yaygın olarak kullanılan deyim ve kelimeleri öğrenmek mümkündür. Dilbilimciler için önemli bir veri kaynağı olan hikâyeler bu açıdan önemlidir. Öte yandan peri masalları sosyologlar için önemli kaynaklardır. Tarih boyunca toplumsal yapıyı değerlendirmek, kültür ve medeniyetler hakkında bilgi edinmek için önemli bilgi kaynaklarının olduğunu göstermektedir.

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Hazırlanış amaçları sadece çocuklara yönelik olmayan ve bir edebi tür olarak kabul gören masallar çocuklar için eğitici bir araçtır. Günümüze kadar bu amaç doğrultusunda çocuklara sunula gelmişlerdir. Okul öncesi eğitim alan ya da okula yeni başlayan çocukların masala ilgi duymaları ve sevmelerinin altında yatan ana nedenler, bu yazın türünün gizemli olayları kurgulaması, olayların ve kahramanların fantastik yanları, iyilerin hep kazanıp mutlu sona ulaşmaları ve kötülerin mağlup olmaya mahkum olması şeklinde sayılabilir (Dilidüzgün, 2003).

Masalların çocukların gelişiminde sunmuş olduğu katkılar yadsınamaz derecede yüksektir, onların sosyal beceri kazanmasında, sorunları çözme konusunda refleksler geliştirebilmelerinde, sosyalleşmelerinde, duygusal ve bilişsel anlamda gelişmelerinde okul öncesi eğitim süreçleri, masal türünden faydalanmaktadır. En önemli sözlü halk edebiyatı türlerinden olan masallar toplumun hafızası gibidir, kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılması görevini üstlenmişlerdir. Tüm bu sayılan çok önemli özellikleri sebebiyle okul öncesi eğitim süreçlerinde masal türünden daha da fazla yararlanılmalıdır.

3.1. Tartışma

Araştırma bulgularına göre masalın tanımına ilişkin farklı görüşler ortaya konmuş olduğu görülmektedir, bu durum okul öncesi eğitimi çocuklara sunmakta olan öğretmenlerin kendi öznel dünyalarından masalı algılama biçimleri ile lisans eğitimi sırasında çocuk edebiyatı ile ilgili olarak almış oldukları derslerde sunulan masal tanımlarının farklılık göstermesi sonucu yaşanan kavram kargaşasının daha da büyümesine neden olabilir.

Masallar sözlü çocuk edebiyatı türlerinden oldukları için anlatımlarında bir takım özellikleri barındırmaları gerekir. Masal anlatırken canlandırma, sözcüklerin seçimi, beden dilinin kullanımı, konuşma akışına göre tonlama ve vurgulamanın yapılması çok önemlidir (Güleryüz, 2006; Yalçın ve Aytaş, 2003), bu konuda gerekli önermelerin araştırmalarda fazlaca yer almadığı görülmüştür.

İlgili literatür incelendiğinde olağanüstü öğeler ve olaylar barındıran masalların çocukların hayal güçlerini geliştireceği, onları duygusal ve bilişsel anlamda hayata hazırlayacağı gerçekliği üzerinde durulduğu görülmüştür, ancak bu görüşe karşıt bir takım görüşler de bulunmaktadır, pozitivist anlayışın etkisinin sürdüğü dönemlerde masallardaki olağandışı ve fantastik kurgunun çocukların eğitimini olumsuz etkileyeceği görüşü de yaygındır (Yalçın ve Aytaş, 2003).

KAYNAKÇA

1. Arıcı, A. F.(2009). Eğitimde Masalın Yeri, *İlköğretmen Dergisi*.
2. Bascom, W. (1963). Four Functions of Folklore. *The Journal of American Folklore*.
3. Başgöz, . (1996). Protesto: Folklorun Besinci işlevi (Fonksiyonu). *Folkloristik Prof.Dr. Umay Günay Armaganı*(hz. Özkul Çobanoğlu-Metin Özarslan). Ankara:DV Yayınları.
4. Dilidüzgün, S.(2003). *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*. İstanbul: Morpa Yayınları.
5. Efe, A. (2005). Ninni ve Masalların Dünyasında Çocuk, *Hece Dergisi*, Çocuk ve Edebiyat Özel Sayısı.
6. Elçin, Ş. (2004). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
7. Eliason. C.&Jenkins, L. (2003). *A practical guide to early childhood curriculum*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
8. Engünün, İ. (1985). Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış, *Türk Dili*.
9. Eyüpoğlu, İ. Z. (1987). *Anadolu İnançları*. Anadolu Mitolojisi. İstanbul: Geçit Kitabevi.
10. Güleç, H. (1988). *Halk Edebiyatı*. İstanbul: Çizgi Kitabevi Yayınları.
11. Güleriyüz, H. (2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
12. Gökşen, E. N. (1975). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*. İstanbul: Otağ Matbaası.
13. Kandır, A., (1991). “Okul öncesi Eğitim Kurumlarında 4-6 Yaş Grubu Eğitim Programlarının Hazırlanmasında Öğretmenlerin Karşılaştıkları Güçlükler” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
14. Kantarcıoğlu, Selçuk. *Eğitimde Masalın Yeri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1991.
15. Kocabaş, İ. (1999). “Çocuk kitabı seçim kriterleri ve 1997 yılını kapsayan bir değerlendirme” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
16. Komisyon, (1993). *14. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitimi Komisyonu Raporu*. YA-PA yayınevi a.ş. İstanbul.
17. Oğuzkan, A. F. (2000). *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık: Ankara.
18. Oğuzkan, Ş. ve Oral, G. (1993). *Okul öncesi Eğitimi*. Milli Eğitim Basımevi: İstanbul.
19. Oktay, A. (2007). Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş projesi. Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği, Okul Öncesi Eğitimi, Öğretmen Eğitimi. 01 Şubat 2007. Antalya. İstanbul: Neta.
20. Propp, V. (2001). *Masalın Biçimbilimi*. (Çev. Mehmet Rifat-Sema Rifat). İstanbul: Om Yayınları.
21. Sakoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
22. Sakaoglu, S. (2002). *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
23. Tezel, N. (1985). *Türk Masalları I-II*. Kültür Bakanlığı Yayınları: İstanbul
24. TDK. (1998). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
25. Tuğrul, B. ve Feyman, N. (2006). *Okul öncesi Çocukları İçin Hazırlanmış Resimli Öykü Kitaplarında Kullanılan Temalar*. Yayına Hazırlayan: Sedat Sever. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (4-6 Ekim 2006). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
26. Yalçın, A., Aytaş G. (2003). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
27. Zembat, R. (1992). Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim ve yönetici özellikleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.